

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK V.

ČÍSLO 10.

Podplukovník EMANUEL AMBROŽ:

Boj na Montellu v červnu r. 1918.*)

Podle svých poznámek, napsaných u velitelství 8. italské armády, a pokud si pamatují, pokusím se stručně podat obraz červnové ofensivy rakouské na Montellu, jak se nám jevila, jinými slovy: jak se připravovala, jak přišla a jak se před našima očima vyvíjela.

Určití přesně dobu, kdy byla po prvé — ať ze středů sběr-
ných, nebo od zběhů a zajatců — oznámena příprava k této ofen-
sivě, jest nemožné, ježto se počalo o ní mluvit hned od té chvíle,
kdy italský odpor na Monte Grappa zarazil poslední fási ofensivy
rakousko-německé z října 1917.

Byly to zprvu jen neurčité pověsti, které místo aby poskytly
jisté zprávy o úmyslech nepřítelových, jen potvrzovaly úmysl do-
vésti až do konce podnik tak šťastně počatý u Caporetta.

Fočátkem března, podle velkých transportů vojska, dělostřele-
ctva a materiálu přes Brenner, bylo lze tušit přípravy k ofensivě
v Trentínu. Vojíní, zajatí na italské frontě od Gardy až k Stelviu,
mluvili o Veroně, Brescii a také Milánu jako cílech příští akce ne-
přátelské. Současně mluvili vojíní, zajatí mezi Asticem a Brentou,
o Vicenzi a Bassanu, a zajatí na dolní Píavě označovali Benátky
za první cíl nepřátelského vojska.

Jestliže se tyto cíle životní, rozhodující důležitosti, zdály zprvu
pouhým výrazem veliké touhy přemoci Italy, sebevědomí příliš
ukazovaného a také utkvělého přesvědčení o slabosti Italu, později,
když přibývalo vojsk a materiálu, nezdály se už přehnanými zprá-
vami povrchních zpravodajů, ale plány a úmysly nepřítelovými.

Nepřítel vskutku již koncem dubna postupně soustředil na
italské frontě asi 70 divísi, které se počtem skoro rovnaly všemu

*) Jako malou pietní vzpomínku dodávám:

U 8. italské armády, dislokované v úseku montellském, byla pro výzvěd-
nou službu 6. rota 31. pluku italské legie, později, — po sloučení výzvědných
rot ve Výzvědný pluk č. 39., — přečíslována na devátou rotu. Rota tato byla
před červnovou ofensivou pro výzvědnou akci rozdělena ve dvě poloviny, z nichž
jedna byla poblíže Nervesy ve východní části Montella, druhá asi v západní
a střední části Montella. První polovina byla po ukončení výzvědné akce (podle
předpisů tehdy platných pro výzvědnou službu) před započatím rakouského
útoků vzata z první linie. Druhá polovina účastnila se hrdinně boje proti útoč-
níkovi. Bohužel, italská linie v těch místech nemohla odolat přesile nepřátel-
ské; část roty s částí italského pluku po úporném boji podlehla a upadla do
zajetí. Dvěma ze zajatých legionářů se podařilo uprchnouti ze zajetí, ostatní —
devatenáct — byli u Conegliana popraveni a drimou dnes svůj věčný sen
na Olšanech.

Poslední den bojů na Montellu povolilo velitelství italské 8. armády útoč-
nou akci 9. rot, která byla soustředěna a zasazena za tím účelem u Arcade
k útoku na železniční násep u Nervesy. K útoku však již nedošlo, ježto ra-
kouské vojsko ustoupilo přes Píavu.

Troupes coloniales. Organisation générale. Paris 1924. Lavauzelle. 7,50 fr.

Ústava poborova na plenum senatu Polska. No 100 (1924).

Vorschrift für technische Hilfleistungen. Wien 1924. Min. für Heereswesen.

3. Hospodářská správa.

Adrien, sous-int.: **Méthodes des vérification des comptes des corps de troupe.** Paris 1924 (Charles-Lavauzelle). 20 fr.

Borsuk, plk. int.: **Zaopatrzenie wojska w półfabrykaty.** Polska 1924, č. 88.

Financial instructions in relation to army cash accounts. London 1924. Stat. office.

Fleurieur. **Soirs d'étapes.** Paris 1924 (Berger). 7,20 fr.

Checiński A., pplk. int.: **Gospodarka mundurowa.** Polska 1924, č. 88.

Instrukcja o odbiorze zboża. Warszawa 1923. M. S. Wojsk.

Maszkiewicz St., pplk. int.: **Gospodarka kvaterunkowa.** Polska 1924, č. 88.

Montagnani Numa: **Il funzionamento amministrativo e contabile militare.** Manuale teorico-pratico. Parma 1924. L. 30.

Mignon: **Comptabilité des unités administratives.** Paris 1923 (Lavauzelle).

Réglement de la comptabilité des unités (belge). Bruxelles 1924. Impr. du M. D.

Réglement de la comptabilité des corps de troupe (belge). Bruxelles 1924. Impr. du MDN.

Wasserrab Zygmunt, pplk. int.: **Wwagi ogólne o służbie intendantury.** Polska 1924, č. 88.

Trynczak J.: **Wyżywienie wojska.** Polska 1924, č. 88. Kč

(Příště dále.)

**? Máte všichni již zapraveno předplatné za ?
Vojenské Rozhledy na rok 1924?**

Italské vojsko za útoků na Soči poznalo, že taková operace je vždy snažší v místech, kde se břeh nepřátelský svažuje příkřeji. Dělostřelecká palba v takových pásmech nemůže býti příliš účinná a pěchota, již je svěřena obrana v takovém místě, může býti snadno neutralisována doprovázející palbou nepřátelského dělostřelectva. Proto se severozápadní bok Montella obzvláště hodí k odvážnému vpádu nepřátelskému. Dvě svrchu zmíněné rovinky, třebaže může na ně páliť dělostřelectvo, jsou — hlavně pro massy útočící v noci a znenadání — dvě pásma dosti rozsáhlá, aby pojala jisté množství vojska, přicházejícího s levého břehu k doplňování vlny útočné.

Konečně se terén Montella dobře hodí způsobu válčení útočných oddílů rakouských. Četné křoviny a spousta dolin se výborně hodí pro náhlé zřizování hnízd kulometných, s jejichž podporou mohlo vojsko, zvyklé bojovati v skupinách, čeliti mnohem četnějším protiútočícím masám italským, a tak hlavním silám získati čas, aby se připravily k útokům.

Mimo tyto výhody rázu taktického poskytoval nepříteli útok na Montello možnost dosíci úspěchu strategického, velice důležitého. Dobytím Montella zmocnil se nepřítel také železničního uzlu Montebelluna, který tvořil s železničními uzly Mestre a Treviso tři cíle, a těch chtěl nepřítel dosíci prvního dne ofensivy. Dosažením těchto tří cílů byla by celá železniční síť Dolního Benátska pozbyla veškerého významu pro italské vojsko.

Mimo to byl by měl nepřítel, zmocniv se Montella, nejlepší základ pro další rozvoj ofensivy, t. j. pro obklíčení systému Tomba-Grappa; a to by bylo nevyhnutelně zavinilo pád veliké části italské fronty horské.

Plán nepřátelský.

Podle informačního materiálu všech armád, jež zadržely útok, vysvítá jasně, že úmyslem nepřítelovým bylo prorazití frontu od moře až k Astiču, vniknouti do roviny mezi Pádem a Minciem, aby se mohl snad ve druhé fási pustiti do italské fronty alpské a sraziti ji do roviny. Tim by byla všechna produkční střediska italská padla do rukou nepřítelových, a vojsko italské, poraženo a demoralisováno, bylo by musilo za krátko kapitulovati.

K provedení tak velikého plánu bylo nutno především prorazití frontu na Piavě. V celé ofensivě je boj na Montellu sice pouhou epizodou, ale se zřetelem k tomu, co bylo nahoře řečeno, epizodou nesmírně důležitou.

Základní myšlenkou ofensivy byla rychlost a prudkost. Tak pro dosažení Montebelluny byly určeny jen čtyři hodiny boje.

Příprava nepřátelská.

Podle dokumentů odňatých zajatcům a podle zpráv zběhů, konaly se přípravy k této ofensivě od konce dubna. Konala se noční cvičení v přepravě přes řeku, poddůstojníkům ukazovány důležité body Montella, všechno vojsko se cvičilo v terénu podobném Montellu. (Výcvičný program I./25. střeleckého pluku.)

Kromě výcviku a působení morálního konal nepřítel i technické přípravy pro přechod přes Piavu. Od 15. dubna posílaly prapory 13. divise střelecké, které nekonaly služby v první linii, každé noci z Barbisana a Barbisanella dvě roty k dopravování pytlů cementu z Chiesoly ke stoku řeky Soligo s Piavou; tam pionéři, plnice pytle směsí cementu a písku, ponořovali je do Piavy v urči-

tých místech a v přesných vzdálenostech, budující pilíře pro budoucí most. Tato práce trvala až do 2. května, kdy řada pilířů mezi břehem u Falze a ostrůvkem, nazvaným Rakušany Soligo-insel, byla hotova. Mimo to shromažďoval nepřítel na různých místech pontony pro přepravu vojsk prvé vlny a skladiště tohoto materiálu zakrýval křovinami a větvemi.

Přechod přes řeku.

Nejdůležitější operace, přechod přes řeku Piavu podle dispozic odňatých nepříteli, měla se provést přímo před bojem jen pontony. Šťastný výsledek podniku spočíval jen v rychlosti přechodu a v překvapení.

Oddily, přešedší na pravý břeh, se měly na velice krátkou dobu shromáždit, zatím co by útočné oddily byly vrazily do předních linií italských. Pak ihned měly postoupiti, podeprítí svou masou útočné oddily, upevniti dobyté úspěchy a podle možnosti je rozšířiti.

Přeprava pontony měla potrvati tak dlouho, až by byly dostaveny mosty, pro jejichž stavbu bylo vše připraveno. Pak by se byla přeprava zhusťla, ježto mosty byly vypočteny pro nosnost, aby všechny tři útočné divise (13., 31., 17.) mohly přejíti za několik málo hodin.

Přechod se dál za ochrany umělého dýmu, který byl tak hustý, že nebylo viděti na druhou stranu řeky.

Přepravily se 15. června: ze 17. divise 2 roty útoč. praporu č. 17., 39. p. pluk, 46. p. pl., I/43. p. pluku, I/14. p. pluku; ze 13. divise: 24. a 25. střelecký pluk; ze 31. divise: 69. a 44. pluk a I/32. pluku.

K dispozici na počátku boje byly na levém břehu jako bezprostřední záloha: ze 17. divise II a III/43. pluku a 139. pluk; ze 31. divise II a III/32. pluku a 3. bos.-herc. pluk; ve vzdálené záloze: 41. divise honvédská ve Vittorio Veneto, 11. divise opěšalé jízdy v úseku Godega-Orsago.

První fáze boje.

Přesně ve tři hodiny 15. června počal nepřítel bombardovati italské linie, a to nejprve malými a středními rážemi obranné organisace a středními a velkými rážemi úzadí. Potom ke 4. hodině všemi rážemi zákopy, zatím co prováděl velice prudkou uzavírací palbu, hlavně šrapnelovou, na cesty, vedoucí k úseku zvolenému pro útok. Palba protidělostřelecká trvala několik hodin a byla prováděna výhradně náboji s plyny, jež nutily k slzám, a částečně i plyny dusivými.

Palba dělostřelecká trvala, zesilujíc se, do 5.30 hod. Od 7. do 11. hod. byla soustředěna na obydlí i na příchody k prvním liniím.

Výsledky tohoto bombardování byly celkem menší, než si nepřítel sliboval. Palba nerozrušila hlavní italské obranné linie tak, aby nemohla býti držena, a ani palba plynová neumlčela italské baterie. Rovněž tak nebyla jí přerušena činnost velitelství, ani nebyl zamezen příchod záloh na ohrožená místa.

Několik hlídek nepřítelů četných od 13. útočného praporu, který se hned v prvních hodinách 15. června shromáždil na ostrůvcích při pravém břehu řeky, pokoušelo se hned po 3. hodině o nějakou akci proti italským liniím, ale zdá se, že byly upoutány italskými kulometníky až do 5. hodiny. S menším odporem se setkaly pokusy

na severním výběžku Montella, a proto se nepřítel rozhodl hned tam provést útok masou.

Dýmovými plyny po celé délce fronty 8. italské armády způsobil hustý dým do výše asi 20 metrů, a ten zároveň s ranní mlhou zabránil italským pozorovatelům a také obráncům italských hnízd kulometných, kteří byli v linii pobřežní nebo v druhé obranné linii, vidět, co se děje na břehu nepřátelském nebo v řečišti Piavy.

Po těchto prvních pokusech následoval k 6. hodině útok 13. útočného praporu, plnou silou. Prapor ten prvý útočil na severní výběžek Montella, a podařilo se mu také vkročit do prvních italských linií.

Hlavní síly nepřátelské, počavše přechod v 6.30 hod., shromážďovaly se u Campagnolle di Sotto (17. divise) a u Campagnolle di Sopra a východně od tohoto místa (31. divise a 13. div. střel.). Jejich zastávka na pravém břehu řeky byla asi velice krátká, jen aby se části uspořádaly a rozvinuly. První útočný prapor (13. prapor), útoče na severní výběžek Montella a překvapivě nic netušící oddíly italské, tam umístěné, setkal se s odporem sice živým, ale nesouvislým, snadno jej zdolal a postoupil s relativní rychlostí. Zatím dospívaly na pravý břeh dvě vlny divisní, z nichž prvá byla 13. divise, složená z 24. a 25. střel. pluku.

Přechod byl proveden u Campagnolle di Sopra. Hned nato přešel II./25. stř. v útvary bojové a právě tak 24. stř. pluk. Pluky 1. stř. a 14. stř. následovaly jako divisní záloha.

17. divise přešla přes řeku v 6.30 u Casa Mercadella a Casa di Mina. Přechod byl proveden velice rychle a bez velkých obtíží. První oddíly neměly téměř ztrát. Útočné kolony, dospěvše na pravý břeh, shromážďily se ihned podél břehu a ihned utvořily útvary bojové. Každý prapor utvořil dvě vlny po dvou rotách a před každou postupovaly dvě čety útočného praporu divisního.

31. divise začala přecházet současně s ostatními, a to dvěma útočnými proudy. Každý proud se skládal z poloviny 31. útočného praporu a ze dvou praporů pro každou brigádu (I. a II./44. pro 61., I. a III./69. pro 62. brigádu). Oba proudy ihned přešly k útoku. Ostatní části divise, které následovaly později, nebyly po přechodu řeky shromážďovány pro jednotný útok, nýbrž byly posílány po rotách za útočnými proudy. Přechod přes řeku a pořádání oddílů trvaly od 6.30 do dopoledne.

32. pluk byl zálohou.

Zatím co oddíly 31. divise bystře přecházely v akci, promarnila 13. divise střelecká dosti času pořádáním oddílů, takže postupující útočný prapor pozbyl spojení se zadními oddíly. Tyto, dostavše rozkaz k postupu za útočnými skupinami, zůstaly desorientovány; tím nastalo několik momentů nejistoty, což mělo za následek první pomíšení oddílů I. a II./25. střeleckého pluku. Tato nejistota trvala krátce. Pluky 24. a 25. v bojových útvarech postoupily s četami na stejné výši se spojovacími hlídkami, míříce k jihu směrem k Volpagu. Zdolavše první odpor, snažily se po celé dopoledne utkat se s druhou italskou linií, odkudž na ně pálily italské kulometry.

Dva útočné proudy 17. divise, vzhledem k snadnému přechodu přes řeku, plnily dopoledne operační rozkazy přesně. Jinak bylo s posilami a zálohami; těm odvážní a vytrvalí italští letci zabránili rychle a podle potřeby situace doplňovali linie. Tak se všechny tři prapory 43. pluku a část 139. pluku zdržely v přechodu, a

utrpěvše ztráty ještě na levém břehu, přicházely na Montello po částech.

Italská první linie padla všude bez vážného odporu, ježto obhájci byli překvapeni.

Pravý proud 31. divise (I. a II./44.) přešel v 15 hodin prvního dne již asi 1500 m přes Linea di Corda u Collesel della Zotta, ale od 15.30 do 17. hod. provedli Italové dva protiútoky, které, třebaže neodrazily nepřítele, přece jej na chvíli zadržely, takže přestal útočit až do jitra dne 16. června.

Levý proud (I. a III./69) zprvu postupoval s určitou rychlostí, ale v noci 16. června byl italským odporem zadržen. Od tohoto okamžiku vlní se linie ustavičně podle toho, jak italské útoky pěchoty anebo bočná palba dělostřelectva donucují nepřítele zaujímatí posíce méně nebezpečné.

Postup pluků 13. střelecké divise byl definitivně zadržen italskou třetí linií dne 16. června.

Také 17. divise dobyla rychle italské linie, ale před 2. linií byli útočníci zadrženi italskými kulomety, které — třeba jich bylo málo — vydržely po více hodin v boji a mohly být umlčeny jedině úsilným vrháním ručních granátů.

Oba proudy útočně, přemohše konečně tento odpor, dostihly 3. linie, ale byly hodně prořídlé jednak ztrátami, jednak tím, že se velická část útočnicků rozprchla za kořistěním v 2. italské linii. K polednímu byly svazy uspořádány. Proudů podnikly útok proti 3. linii, ale byly opět odraženy s velkými ztrátami; hlídky útočného praporu byly úplně zničeny. Odpůldne od 15. do 17.30 hod. počaly se protiútoky italské, jež postup nepřítelův, ne-li vůbec zadržely, tedy aspoň většinou mařily.

Nepřítel byl odražen ve středu (13. div. střel.), kdežto křídla (17. a 31. div.) zůstala pevná, ježto se nepřítel bránil houževnatě.

Četní zajatci, z nejinteligentnějších, prohlašují, že se neúspěch nepřítelův počal s večerem 15. června, ježto pevný odpor italský zlomil nadšení útočících vojsk, která, spoléhajice na tvrzení svých nadřízených, doufala, že dojdou 15. června večer až k železnici Montebelluna—Treviso, aniž vypálí rány.

Nepřešla-li iniciativa protiútokem odpůldne 15. června úplně v italské ruce, lze tedy rozhodně první fási boje, krisi útoku, považovati za překonanou. Když bylo zlomeno úsilí útočných proudů, rozzuřuje se boj víc a více, ale v téže době lokalizuje se na jednu linii, kterou Italové ovládají pevněji a pevněji.

Užití záloh.

Již druhý den ofensivy použil nepřítel sil, dosud se boje nezáčastnivších, totiž záloh divisních a armádních. (Byly u Vittorio Veneto.)

Ráno dne 16. června byly přepraveny na pravý břeh dva prapory 17. divise (II./43. a III./43.), které byly ještě k dispozici.

Z 31. divise byla 12. rota dána k dispozici pluku III./44., pak 3. hos.-here., II. a III./32., všecky s velkými ztrátami. Z blízkých záloh zůstaly tak na pravém břehu Piavy tři prapory 139. pluku.

Tehdy musil nepřítel povolati zálohy armádní (41. divisi houvěl. a 11. divisi opěšalé jízdy); ty se přiblížily k Piavě 17. června a přešly přes Piavu ve dnech 17. a 20. června.

Z toho vyplývá, že nepřítel měl v blízké záloze celý den 16. června jen tři prapory 139. pluku, což lze přičísti přílišné důvěřivosti velitelství rakouského, že prorazí italskými liniemi velice snadno.

Druhá fáze boje.

Když zadržela italská pěchota vpád nepřátelský 15. a dopoledne 16. června, počíná se odpůldne 16. června řada italských protiútoků, které charakterisují celou druhou fási boje. V 15 hod. 30 min. se počala italská akce, značně zlepšila situaci a sevřela nepřítele v užším úseku. Jí dostali Italové zpět část ztracených baterií. Italská linie zůstává nezměněna od Ponte della Priula k železnici, odtud jde severně od Giavery, prochází mezi cestami 8. a 11. na Montellu, pokračujíc přes Villu Servagiotto, Filandu Menato a Crocettu a spojuje se u Rivaseccy se starou linií.

Po celý den 16. června je činné jen levé křídlo 25. střel. pluku ze všech vojsk, nashromážděných na Montellu. Útočí a protiútočí opět.

Dne 16. června k 23. hodině tři roty 9. pluku husarského vystřídaly oddíly 69. pěš. pluku.

V noci na 17. června přešel u Nervesy 12. pluk honv. a II./31. honv. Přechod proveden bez značných ztrát.

Den 17. června byl již klidnější. Odpůldne obsadili Italové pozorovacími hlídkami břeh Piavy od Rivaseccy ke Casa de Faverei západně. Na zbytku fronty byly místní akce velkých hlídek, ale bojová činnost povšechně ochabla. Nepřítel pozbyl iniciativy definitivně, a na straně italské nerozvinula se dosud pravá a vlastní akce protiofensivní.

Vlastní ofensivní akce rakouská se skončila v poledne dne 17. června, a toto skoro generální utišení bylo přerušováno jen malými útočnými pokusy za účelem opravy linie. Utišení musilo nastati pro nezbytné uspořádání oddílů, pro vystřídání některých oddílů a pro vytýčení souvislé linie, ježto se původní plán pochodový musil změnití důsledkem nečekáného obratu operací.

Tento čas postačil Italům, aby, doplníce posily a zálohy, umožnili výsledek boje.

Po celý den 17. června přicházely zálohy snad v úmyslu nahromaditi síly, zesiliti tlak až ke chvíli, kdy by bylo možno opět začítí ofensivu.

Dne 19. června obnovuje se činnost bojová na obou stranách. Italové připravovali protiofensivní akci obrovských rozměrů, Rakušané podnikali na celé frontě silné výpady, připravujíce rovněž útok všech vojsk na týž den.

Asi v 11 hodin podnikli Italové po silné palbě dělostřelecké útok v úseku nerveském; byl sice zastaven okamžitou smetnou palbou nepřátelskou, ale způsobil těžké ztráty 12. pluku honvédkému.

Mezitím připravoval nepřítel svůj útok. Předcházela jej zuřivá palba dělostřelecká (také plyny), která však musila býti brzo zastavena, ježto působila velké škody vlastní pěchotě.

Ke 14. hodině započal italský útok na celé linii. Nepřítel, jsa se své strany připraven k útoku, živě odporoval. Italové bili se s nadšením a střed postupoval skvěle. Také křídla postupovala a jeden proud dostihl Nervesy, Přesto však nebylo dosaženo vytčených cílů a velitelství zastavilo akci. Později útočil nepřítel zuřivě.

Den 19. června byl dnem těžkých bojů; obě strany se jimi snažily rozřešit situaci, která počala být nepříteli nepříjemná. Rovněž tak bylo celý 20. červen bojováno s obou stran s různým výsledkem.

Italská linie byla večer tato: Casa de Faveri—La Fontanella—300 m severně od Casa Martinbianco—C. Gheler—I Frati—Collesel della Madonna—Busa delle Rane—C. Lisolera—C. Pavei—Bavaria—S. Mauro—železnice.

Italská akce protiofensivní byla vedena energicky, třebaže nedosáhla všech úspěchů pro nedostatek jednotnosti sil. Způsobila však nepříteli značné ztráty a zhatila plán ofensivy určené na 21. června, za jejíž výsledek prý velitelé rot odmítli všechnu zodpovědnost, poznávše ochablou náladu a únavu svých podřízených.

Od této chvíle nastává stagnace znovu. Nepřítel, jsa víc a více tísněn tlakem italským, a vída, že iniciativa přešla v italské ruce, a že má proti sobě protivníka, rozhodnutého neustoupiti, dal všem jednotkám na Montellu rozkaz, hájiti houževnatě posice obsazené a až do dalšího rozkazu setrvati v obraně. Zálohy za ním stále přicházely.

Dnem 20. června je výsledek akce rozhodnut: nepřítel pochopil, že boj prohrál. Druhá fáse se skončila. Ještě dva dny nečinnosti, a pak začal nepřítel ustupovati, neboť jen ústup mohl jej zachránit od úplné zkázy.

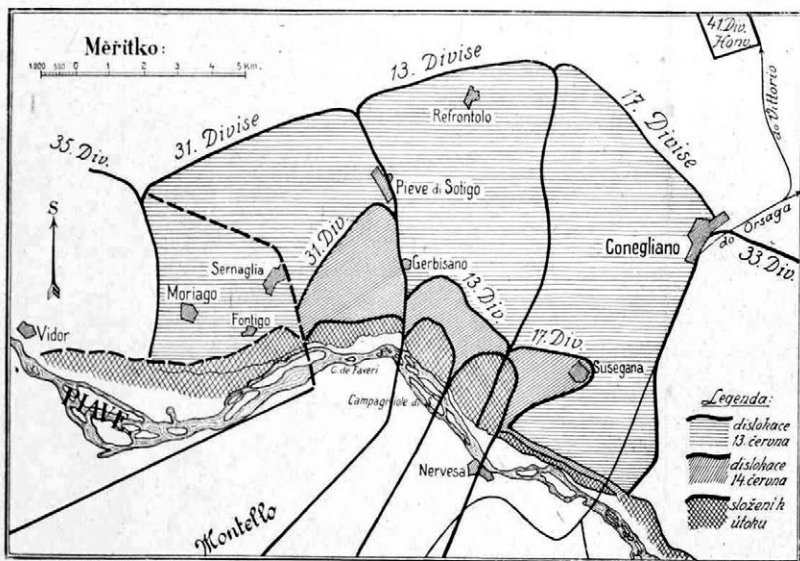
Spojení obou břehů Piavy za bojů.

Používalo se pontonů a mostů. Převážení pontony dařilo se lépe, ježto uzavírací palba italská nebyla úplná a ježto se nepřeváželo v přesný a určitý čas. Proto bylo zničeno poměrně málo pontonů. Jinak bylo s mosty. Od druhého dne ofensivy byl tam — abych tak řekl — ustavičný boj mezi italským dělostřelectvem, letectvem a pionýry nepřátelskými, kteří s neuvěřitelnou vytrvalostí stavěli rozbité mosty. Poněvadž se po mostech převážely hlavně zásoby, bylo bombardování a ničení mostů hlavní příčinou nedostatku potravin a zásob na Montellu.

Stav vody v Piavě, třebaže nebyl zcela příznivý, nebyl takový, aby zamezoval převážení pontony, nebo stavění mostů. To dokázáno záznamy o měření vody. Proto ztráty na pontonech a přerušení spojení mezi oběma břehy nezaviňovaly síly živelní, jak psalo nepřátelské velitelství, nýbrž účinná činnost italského dělostřelectva a letectva.

Situace nepřítelova na Montellu.

Nepřítel se nechystal bojovati na Montellu; chtěl bojovati na Montellu jen několik málo hodin, v nejhorsším případě celý prvý den, ale pak by byl musil „klíč fronty piavské a horské“, jak Montello nazývaly časopisy rakouské, být jeho, a pochod vpřed byl by býval ztěžován jen četnými kanály roviny benátské. Kdyby byl nepřítel — jak doufal — dorazil v 8. hodin do Spresiana, v 11. hodin do Montebelluny a ve 20. hod. do Trevisa, byl by se mohl považovati již dopoledne za nesporného pána střední Piavy, a večer 15. června bylo by skoro všechno italské dělostřelectvo

Voj. Rozhledy č. 10.

v jeho rukou. Odvrácení tohoto neštěstí nutno přičísti okamžitému a úspěšnému odporu italských vojsk, která, překavše první chvíli nejistoty, zdržela postup nepřátel, pak jej zadržela a již na konci druhého dne jej donutila podříditi se italské iniciativě. Nepřítel, pracuje svůj útočný plán, nehodnotil patřičně italské schopnosti odporu, a tato kalkulační chyba byla první příčina všech jeho neúspěchů. Ježto veliká část pravého břehu Piavy byla v italských rukou a velká část italského dělostřelectva byla ještě netknuta a Italové mohli neustále kontrolovati spojovací cesty mezi oběma břehy řeky, musily se podmínky nepřítele, sevřeného v úzkém úhlu Montella, časem zhoršiti. Mluvili-li zajatci z prvního dne o nedostatku nábojů a potravin, který musil nastati, ježto nepřítel, doufaje v postup velmi rychlý, vyslal na pravý břeh Piavy svá vojska opatřená jen obvyklou dávkou nábojů a potravin, které každý muž nesl s sebou, musil se takový nedostatek, ustavičným bořením mostů, jímž se zásobování ztěžovalo, stávatí citelnějším a citelnějším. Po třetím dnu staly se podmínky nepřítelovy povážlivými, časem byly i kritické, ba neudržitelné. Bylo velice málo oddílů, které měly po 8 dnů svého pobytu na Montellu někdy teplé jídlo. Polní kuchyně byly sice na pravém břehu, ale potraviny nepřicházely. Vojsko bylo nuceno jísti záložní dávky, a nezřídká neměly celé oddíly po dva dny ani těchto dávek. Nedostatek nábojů byl takový, že někteří velitelé zakázali střeliti, vyjímajíc jen nutné případy. Pobyt na Montellu prohlašovali všichni zajatci za pravé peklo. Nedostatek nábojů a potravin, nedostatečné podporování vlastním dělostřelectvem, k tomu zklamání, když slibovaný postup byl Italy zadržěn, prodlužování a zhoršování situace i tak těžké, z níž nikdo neviděl východu, to vše vážně otráslo myslmi Rakušanů. Rozhodně velice přispěly k zmenšení bojové schopnosti nepřítelovy ztráty, které nepříteli nepřetržitě působilo italské dělostřelectvo a letectvo.

Takové okolnosti způsobily podstatný výsledek, t. j. paralisování ofensivy rakouských vojsk, která z akce rázu výslovně útočného musila přejíti v obranu.

Ústup.

Rakouské velitelství, bedlivě prozkoumajši situaci a vidouc fyzickou i morální únavu svého vojska, bylo donuceno naříditi ústup.

Ústup počalo dělostřelectvo, vozatajstvo a kuchyně k večeru dne 21. června. Po nich následovaly zálohy. První linií bylo nařizeno zanechati na místě slabé kryty, které měly živým ohněm maskovati ústup a pak rychle ustoupiti samy. Ústup pod ochranou těchto krytů počal se v noci na 22. června. Oddíly krycí počaly ustupovati k 5. hodině 23. června.

Ztráty rakouské za ústupu byly veliké. Částečně byly způsobeny palbou italskou, hlavně však panikou, která vznikla z poplašných zpráv, že italská vojska přešla na levý břeh Piavy. Všecko se řítilo bezhlavě k řece, aby se včas zachránilo. Sváděny přímo boje o pontony, takže mnoho jich potopeno, i s nákladem. Povšechně stál ústup s Montella mnohem více než celý boj na Montellu. Italské hlídky, jakmile byl zpozorován ústup nepřítelův, daly se do pronásledování.

Když se potvrdily zprávy o ústupu, nařídilo velitelství italské armády postup všech vojsk, zatím co dělostřelectvo bombardovalo úsilovně přechody přes Piavu.

K poledni dostihly italské první hlídky Piavy a ve 13. hodin vešly do Nervesy.

Ve 14 hodin došly hlavní síly k Piavě.